

DE NATUUR IN

Programma van de Excursie-Commissie voor Zuid-Limburg.

Datum	Object	Verzamelpunt	Tijd	Leiding
zaterdag 2 april	Bunderbos	Station Bunde	14.30 uur	van Ackooy & van Eck
zondag 3 april				
maandag 11 april	Schin op Geul	Station Schin op Geul	14.30 uur	van Ackooy & Kuijper
zondag 17 april	Geuldal & Heimansgroeve	Kerk Epen	14.30 uur	Hermans & Steins
zaterdag 23 april	Vliek &	Proosdijpark	14.30 uur	I.V.N.
zondag 24 april	Waterval	Meerssen		Meerssen

WANDELINGEN VAN HET STAATSBOSBEHEER

De rondleidingen in het natuurreservaat „Savelsbos” zullen in april worden hervat. Natuurgidsen van het Staatsbosbeheer zullen de belangstellenden gratis rondleiden.

Zaterdagmiddag 2 april vindt de eerste wandeling in dit seizoen plaats om vervolgens elke zaterdagmiddag en zondagmiddag, telkens precies om 15 uur te worden herhaald.

Plaats van samenkomst: bezoekerscentrum „Savelsbos”, Moerslag 14, te Sint Geertruid. (langs de weg Sint Geertruid-Eysden).

Ook het natuurspad zal weer worden ingericht. Dit kan ook individueel op elk gewenst uur van de dag worden belopen.

Het Staatsbosbeheer hoopt in april/mei een folder met een beschrijving van het gebied te kunnen uitreiken.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op woensdag 2 maart 1966

Na de opening door de voorzitter deelt Br. Virgilius enige cijfers mede over solitaire Aculeata, door hem verzameld in verschillende gebieden van Nederland. In Nederland zijn 623 soorten bekend. Hij bezit er 448 van.

Verzameld in

Helmond	en omstreken	1952	: 168
den Haag	„ „	1953 - 1960	: 145
Amsterdam	„ „	1960 - 1964	: 103
Zuid-Limburg		1965	: 260
Zuid-Limburg Totaal			: 292
Sint-Pietersberg		1965	: 189
Sint-Pietersberg Totaal			: 214

Opvallend zijn dus de hoge getallen die in Zuid-Limburg en speciaal op de Sint-Pietersberg verkregen zijn.

De heer Kemp heeft vogelwaarnemingen:

Op 13 feb. 1966 zwom er bij Oost-Eijsden een wijfje Grote zeeëend (*Melanitta fusca*). De witte vleugelspiegel was duidelijk zichtbaar toen de vogel zich „uitrekte”.

Een mannetje Middelste zaagbek (*Mergus serrator*) in prachtkleed, vergezeld van een wijfje, met duidelijke tweedelige kuif, waren op diezelfde plaats op 19 feb.

Eveneens op 19 feb. zag ik bij Itteren 1 mann. Grote zeeëend (*Melanitta fusca*), 1 mann. Zwarte zeeëend (*Melanitta nigra*), waarbij de gele snavelvlek met knobbel maar geen witte vleugelspiegel waarneembaar waren, 1 mann. en 2 wijfjes Krakeend (*Anas strepera*), waarbij vooral in de vlucht de witte vleugelvlek opviel en verder enkele Kuifeenden (*Aythya fuligula*), Brilduikers (*Bucephala clangula*) en Nonnetjes (*Mergus albellus*), alsmede circa 70 Tafeleenden (*Aythya ferina*).

Veertien Aalscholvers (*Phalacrocorax carbo*)

vlogen in V-formatie naar het N. te Neerharen (B.) op 21 feb.

Drie Aalscholwers vlogen naar het Z. te Oost-Eijsden op 27 feb.

Op 22 feb. waren er ten N. van Roermond 1 Aalscholwer, 1 Scholekster (*Haematopus ostralegus*) en 1 Parelduiker (*Gavia arctica*) met een lichte bloktekening op een gedeelte van de bovenzijde van de gesloten vleugels en een grijze bovenkop en nek.

Eveneens was er 1 Scholekster op 26 feb. ten N. van Stevensweert, verder 1 mann. Grote zaagbek (*Mergus merganser*) in prachtkleed, alsmede 1 Kuifduiker (*Podiceps auritus*) of Geoorde fuut (*Podiceps nigricollis*), in winterkleed, maar helaas te veraf om uit te maken welke van de 2 futen-soorten het nu precies was.

De heer **Buddenberg** zag in de Turfkoelen op 9 febr. een ijsvogel. Langs de weg Vlodrop-Posterholt nam hij op die dag beverratten op hun nest waar.

Over de mogelijkheid in deze tijd een zingende tuinfluiter te kunnen waarnemen — de heer **Damen** bij het Sportpark Geusselt te Maastricht, ontspint zich een discussie. Onmogelijk is het niet, maar waarschijnlijk is het ook niet.

Dan geeft de voorzitter het woord aan Prof. v. d. **Vlerk**, die hij begroet als een trouwe vriend en een lid van verre. Spreker toonde aan hoe er bij enkele Foraminiferen in de loop van de Evolutie een geleidelijke Involutie van de initiale kamer door de direkt daarop volgende heeft plaats gehad. Aan de hand van een groot aantal exemplaren heeft hij de gemiddelde „graad van involutie” berekend. Hij meent dat deze „graad van involutie” als een indicator van de tijd beschouwd kan worden.

Door deze biometrische wijze van onderzoek wordt tevens de palaeontologie van het dikwijls zo subjectieve vlak (onenigheid aangaande taxonomische vraagstukken) naar een meer objectief gebracht.

te Heerlen op woensdag 9 maart 1966

De vergadering van 9 maart kan men beschouwen als een sluitstuk van die van 9 febr., omdat sommigen die ook iets tot die avond wilden bijdragen hiertoe de gelegenheid ontbrak, wegens tijdgebrek.

Op veler verzoek vertoonde de heer **Sniekers** nogmaals dia's van oude excursies. Vervolgens liet de heer **Bult** een hele serie dia's zien, welke betrekking hadden op natuurleven en landschapschoon. Tevens vertoonde hij een dode Turkse tortel, slachtoffer van het verkeer, welke voorzien was van een ring, verstrekt door het station te Helgoland. Deze ring zal opgestuurd worden, waarna de lotgevallen van de tortel bekend gemaakt zullen worden. Daarna gaf de heer **Bult** een lijstje van vogelwaarnemingen:

Pestvogels	15-XII-1965	Berg a.d. Maas	120 ex.
		op meidoorn	
	16-XII-1965	Bouwman	
	15-III-1966	Steinerbos	20 ex.
		Brunssum	9 ex.
		Lebbing	
Rietgans	december	Stevensweert	60 ex.
		van Pie	
Slechtvalk	16-I-1966	Sittard	
	16-I-1966	Stevensweert	
Wulp	16-I-1966	Stevensweert	5 ex.
		(temp. -7°C.)	
Wilde zwaan	29-I-1966	Buggenum	3 ex.
	19-II-1966	Stevensweert	3 ex.
Nonnetje	29-I-1966	Neer	4 ♀
	30-I-1966	Stevensweert	3 + 6
	19-II-1966	Buggenum	1 + 4
Middelste Zaagbek	6-II-1966	Buggenum	1 + 0
	20-II-1966	Asselt	
Grote Zaagbek	6-III-1966	Asselt	0 + 2
Bergeend	6-II-1966	Euggenum	2 ex.
Geoorde fuut	6-II-1966	Buggenum	2 ex.
	20-II-1966	Asselt	1 ex.
	21-II-1966	Stevensweert	1 ex.
	26-II-1966	Asselt	1 ex.
Bonte strandloper	6-II-1966	Buggenum	1 ex.
	19-II-1966	Stevensweert	14 ex.
Brilduiker	21-II-1966	Asselt	1 + 4
	26-II-1966	Asselt	1 + 1
Blauwe kiekendief	21-II-1966	Asselt	0 + 1
Kemphaan	26-II-1966	Stevensweert	6 ex.
Bontbekplevier	27-II-1966	Asselt	2 ex.
Aalscholwer	19-II-1966	Asselt	1 ex.
Scholekster	21-II-1966	Asselt	1 ex.
	6-III-1966	Stevensweert	2 ex.
		Asselt	2 + 2
Grote zeeëend	26-II tot		
	6-III-1966	Asselt	1 ex.
Parelduiker	19-II tot		
	5-III-1966	Asselt	1 ex.
Tijftjaf	1-III-1966	Heerlen	

De determinatie van de parelduiker werd vergemakkelijkt doordat in nov. 1965 in België een ijsduiker was waargenomen. (Maandblad 1965, p. 148). De parelduiker bleek opvallend

kleiner te zijn: hij had ongeveer de grootte van een eend, de ijsduiker die van een kleine gans. Verder bleek in het winterkleed van de parelduiker de witte onderzijde boven de „waterlijn” niet geheel ononderbroken te zijn. Bij de vleugelbocht raakte de donkere bovenpartij het water. Dit wordt in Collins Pocketguide duidelijk aangegeven, in tegenstelling met de afbeeldingen in de Vogelgids.

Als de vogel niet fourageerde dreef hij hoog op het water, en was de lichte onderzijde als een witte band boven het water goed waarneembaar. Tijdens het duiken naar voedsel lag hij veel dieper en was bij de staart alleen een witte vlek te zien. Het gebeurde nog al eens dat de duiker lastig werd gevallen door een kokmeeuw. Zo'n aanval pareerde hij met zijn snavel, om vervolgens horizontaal weg te zinken in het water. Even voor hij geheel onder water verdween zette het dier zich af met de ver achter aan het lichaam geplaatste poten. Een lichte beroering van het water verried de plek waar het dier was ondergedoken.

Br. Arnoud deelde mede, dat hij midden in de winter een bruine kikvors waargenomen had in het kleine beekje dat in de Putberg bij Heerlen ontspringt. Hij meent dat de kikkers in dit beekje er geen winterslaap op na houden, omdat het water dat uit de heuvel ontspringt 's winters betrekkelijk warm is, vermoedelijk ongeveer 8°C.

Daarna vermeldde Dr. Dijkstra het volgende: het had flink geregend, daarna volgde er een periode van sneeuw en toen het sneeuwdek weggedooid was, merkte hij in het gazon een eigenaardig heuveltje op. Het had een doorsnede van 15 cm en een hoogte van ongeveer 5 cm. Het bleek uit honderden wormen te bestaan, alle van dezelfde lengte, deze bedroeg zo'n zes cm. In de literatuur vond hij, dat regenwormen, of alleen of in grote kluwens overwinteren. Zoals bekend is komen wormen na heftige regenval naar de oppervlakte, niet zozeer om de verdrinkingsdood, maar eerder om de verstikkingsdood door zuurstofgebrek te ontlopen. Dit zal hier ook gebeurd zijn, echter het is wel eigenaardig dat ze alle bij hun vlucht bijelkaar gebleven zijn.

Tenslotte deelde hij mede, dat in verband met de steeds groter wordende belangstelling voor

de vergaderingen te Heerlen, de ruimte op het Geol. Bureau te klein geworden is om alle bezoekers van een behoorlijke plaats te kunnen voorzien. Voorlopig zullen wij nu vergaderen in het Grotius College. Belangstellenden worden echter aangeraden steeds de aankondigingen van de vergaderingen in het Maandblad te raadplegen. Ook wat de datum en het uur van de bijeenkomst betreft.

DE SINT PIETERSBERG OP DE TELEVISIE

De Nederlandse Televisie Stichting bracht op 2 maart j.l. in de serie: „Van Gewest tot Gewest” een uitzending, gewijd aan de problemen rond het voortbestaan van de Sint Pietersberg. De samensteller van het programma heeft ernaar gestreefd zowel het standpunt van de industrie als dat van de natuur- cultuur- en landschapbescherming recht te doen weder- varen.

De directeur van de E.N.C.I., Ir. J. M. J. Gadiot, kreeg het eerste en laatste woord. Als verdediger van het landschap trad op Dr. Ir. H. W. Diemont. Over de flora en fauna sprak Dr. P. J. van Nieuwenhoven. Drs. A. Witlox zette de problemen uiteen rond de gangenstelsels in de berg.

Ir. Gadiot bepleitte de noodzaak van de gevraagde nieuwe concessie door erop te wijzen dat de vraag naar cement blijft stijgen; dat de E.N.C.I. daarom een nieuwe, achtste, oven in gebruik moet nemen om de cementmarkt niet te verliezen; dat het bedrijf echter zeker ervan moet zijn dat voor deze nieuwe oven de nodige grondstoffen ter beschikking zullen staan alvorens aan de bouw ervan begonnen kan worden.

De concessie van 1949 is aanvankelijk bedoeld geweest om de E.N.C.I. materiaal te verschaffen voor een cementproductie voor zestig jaar. Door de geleidelijke vergroting van de hoeveelheid cement die jaarlijks geproduceerd wordt is van deze enorme voorraad nu nog maar voor twintig jaar over. Uit cijfers die in de gemeenteraad van Maastricht openbaar zijn gemaakt, blijkt, dat de uitbreiding van de concessie, zoals die nu door de E.N.C.I. is gevraagd, hier voor ten hoogste vijf jaar aan kan toevoegen. Voor het vijf jaar langer produceren